

Tukea ja vertaisuutta

MEille

Lasten ja nuorten erityistarpeet

Päivitetty 1.9.2026

Kuva. Freepik

Sisältö

- Etuuksien ja palvelujen hakeminen
- Millainen on hyvä lausunto?
- Millainen on hyvä hakemus?
- Nuorten etuuksista
- Nuoren kuntoutusraha
- Mitä teen, jos hakemukseni hylätään?
- ME/CFS: Hyvä hoito -konsensussuositus
- Koulun ja opiskelun tukeminen
- Lisätietoa aiheesta
- Kirjallisuutta

Palveluneuvonta ei ole viranomaispalvelu

- Palveluneuvonta ei ole viranomaispalvelua eikä viranomaisen antamaa neuvontaa.
- Se ei korvaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen tai viranomaisen antamaa neuvontaa. Arvioinnin ja päätöksen palvelun myöntämisestä tekee aina viranomainen.
- Varmista yksilölliset, juuri omaan elämäntilanteeseesi sopivat ohjeistukset asioitasi hoitavalta ammattilaiselta tai viranomaiselta.
- Palveluneuvonnan antamat ohjeet on tarkoitettu ohjaamaan oikeiden viranomaisten ja palveluiden äärelle.
- Suomen ME/CFS-yhdistys ry ei vastaa neuvojen mahdollisesti aiheuttamista vahingoista tai oikeudenmenetyksistä.

Etuuksien ja palvelujen hakeminen 1/2

- Hakemuksessasi sekä hakemuksen liitteenä olevissa lausunnoissa tulee kuvata selkeästi ja konkreettisin esimerkein, että täytät hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisen perusteet sinulla diagnosoidun sairauden/ vamman takia.
- Sinun on hyvä tietää hakemiesi etuuksien tai palvelujen myöntämisen perusteet.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen on tärkeä tietää, mitä etuuksia tai palveluita haet hänen kirjoittamallaan lausunnolla, jotta hän osaa kirjata lausuntoon oleelliset asiat hakemasi etuuden/ palvelun kannalta.

Kuva. Freepik.

Etuuksien ja palvelujen hakeminen 2/2

- Eri etuuksia ja palveluja haetaan eri lausunnoilla.
 - Esim. A, B, C-lausunto, kuntoutussuunnitelma
- Kelan lääkinnällistä kuntoutusta lukuun ottamatta lausunnon voi kirjoittaa joko julkisen tai yksityisen sektorin lääkäri.
- Lisäksi kannattaa liittää mukaan lausunto fysio- ja/tai toimintaterapeutilta ja tarvittaessa psykoterapeutilta.
- Hyvinvointialue saattaa edellyttää julkisen puolen lausunnon etuuden hakemiseen.
- Yksityispuolen lausunnosta on silti usein hyötyä palvelutarpeen arvioinnissa.

Kuva. Freepik.

Uusi BC-lausunto

Mikä on uusi sähköinen BC-lääkärinlausunto?

- BC-lausunto on uusi sähköinen lääkärinlausunto, joka sisältää lääkärinlausunnot B ja C.
- Korvaa nykyiset B- ja C-lausunnot.
- Tarvitset BC-lausuntoa esimerkiksi, kun haet sairauspäivärahaa, kuntoutusta, työkyvyttömyyseläkettä, lääkekorvausoikeutta tai vammaistukea.
- Tulee käyttöön syksyllä 2026.
- Tallentuu Kantaan, ja se voidaan välittää myös Kelaan.
- Tietoa BC-lausunnosta Kelan sivuilla:
<https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-terveydenhuolto-laakarilausunnot-ja-todistukset-bc-lausunto>

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä lausunto 1/2?

- Lausunnosta sen liitteistä olisi tärkeä käydä ilmi:
 - *Potilaalla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Potilaan sairauksista tai vammoista x, y, z aiheutuu potilaalle pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että...*
 - Potilas täyttää sairautensa/ vammansa takia hakemansa etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten haetun etuuden tai palvelun myöntämisperusteet täyttyvät potilaan kohdalla hänen sairautensa/ vammansa takia.

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä lausunto 2/2?

- Lausunnosta sen liitteistä olisi tärkeä käydä ilmi:
 - Perustelut, miksi haettu etuus/ palvelu on potilaalle hänen sairautensa/ vammansa takia välttämätön.
 - Toimintakyky arjessa tulee olla kuvattuna riittävän tarkasti, hyvä kuvata kaikkien potilaalla diagnosoitujen sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyyn.

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä hakemus 1/2?

- Hakemukseen olisi tärkeä kirjata:
 - *Minulla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Sairauksistani tai vammoistani x, y, z aiheutuu pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että...*
 - Täytät sairautesi/ vammasi takia hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisperusteet kohdallasi täyttyvät sairautesi/ vammasi takia

Kuva. Freepik.

Millainen on hyvä hakemus 2/2?

- Hakemukseen olisi tärkeä kirjata:
 - Perustelut, miksi hakemasi etuus/ palvelu on sinulle sairautesi/ vammasi vuoksi välttämätön.
 - Miten sairautesi vaikuttavat toimintakykyysi omassa arjessasi sekä sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyysi.

Kuva. Freepik.

Kuva. Freepik

Nuorten etuuksista 1/2

- Kuntoutustukea ja Kelan eläkkeitä voi hakea, jos muut eläkkeet ja korvaukset eivät ylitä kansaneläkkeen tai takuueläkkeen tulorajaa tai ei ole kertynyt työeläkettä.
- Kelan maksama kuntoutustuki tai työkyvyttömyyseläke voi yleensä alkaa noin vuoden kuluttua sairastumisesta.
- Työkyvyttömyyseläkettä voi saada aikaisintaan 16-vuotiaana. Yleensä sitä ei saa alle 20-vuotiaana.
- Nuoret voivat saada esim. **ammattillista kuntoutusta** ja **kuntoutusrahaa**. Nuorelle tehdään henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.
- Lisäksi voi saada muita etuuksia, jos täyttää kriteerit.
- Muista etuuksista ja niiden myöntämisperusteista on kerrottu palveluneuvonnan muissa materiaaleissa.

Kuva. Freepik

Nuorten etuuksista 2/2

Alle 20-vuotiaiden kohdalla Kela selvittää ensin, olisiko henkilöllä mahdollisuuksia kuntoutua ja saada joko

- nuoren kuntoutusrahaa tai
- ammatillisen kuntoutuksen perusteella kuntoutusrahaa.

Kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä voit saada vain, jos

- ammatillinen kuntoutus ja nuoren kuntoutusraha ei Kelan selvitysten perusteella ole mahdollinen
- ammatillinen kuntoutus on keskeytynyt sairauden vuoksi tai päättynyt tuloksettomana.

Lisätietoa nuoren kuntoutusrahasta nuoren ammatillisesta kuntoutuksesta Kelan sivuilla:

<https://www.kela.fi/nuoren-kuntoutusraha>

<https://www.kela.fi/amatillinen-kuntoutus>

Nuoren kuntoutusraha 1/2

Kuva. Freepik

- Nuoren kuntoutusrahaa haetaan Kelasta. Lääkärinlausunto B tai vastaavat tiedot sisältävä lausunto (julkinen tai yksityinen lääkäri)
- Maksetaan opiskelun/muun työelämään tähtäävän kuntoutuksen ajalta.
- Suunnitelmaan tiedot ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksista ja tavoitteista, suunnitelma opiskelun järjestämisestä ja toteuttamisesta.

Nuoren kuntoutusraha 2/2

Myöntämisperusteita. Voit olla oikeutettu, jos

- Olet 18–19-vuotias.
- Työ- tai opiskelukykysi tai mahdollisuutesi valita ammatti tai työ on heikentynyt sairauden tai vamman vuoksi.
- Tarvitset erityisiä tukitoimia, jotta voit opiskella tai osallistua muuhun työllistymistä edistävään kuntoutukseen.
- Sinulle on laadittu hyvinvointialueella henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma opiskelun tai muun kuntoutuksen ajalle.
- Suunnitelmaan tiedot ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksista ja tavoitteista, suunnitelma opiskelun järjestämisestä ja toteuttamisesta.

Kuva. Freepik

Mitä jos hakemukseni hylätään 1/4?

- Hyödynnä tässä ohjeessa mainittuja hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisperusteita ja muita ohjeen vinkkejä valituksessasi.
- Jos hakemasi etuus/ palvelu hylätään, kannattaa päätöksestä valittaa.
- Lue hylkäävän päätöksen yhteydessä saamasi ohjeet muutoksenhakuun ja hakemuksesi hylkäämisen perusteet tarkkaan.
- Hae muutosta valitusaikana.

Mitä jos hakemukseni hylätään 2/4?

- Valituksessa sekä liitteenä olevissa lausunnoissa ja selvityksissä tulee olla kuvattuna selkeästi ja konkreettisin esimerkein,
 - että täytät hakemasi etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.
 - että päätöksessä mainitut hylkäämisperusteet eivät mielestäsi kohdallasi pidä paikkaansa.
 - mihin seikkoihin vaadit valituksessasi perustellusti muutosta

Mitä jos hakemukseni hylätään 3/4?

- Maksutonta oikeudellista apua saa esim. Invalidiliiton neuvonnasta.
- Yksityishenkilön vireille panemat valitusasiat käsitellään oikeudessa maksutta, kun asia koskee oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden takaisinperintää.
- Valitukseen kannattaa liittää lisäselvityksiä, esim.
 - kattavampi, tuore lääkärinlausunto
 - fysio- ja/ tai toiminta- tai psykoterapeutin lausunto
 - tutkimustuloksia
 - juristin lausunto
 - yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto
 - muita selvityksiä

Mitä jos hakemukseni hylätään 4/4?

- Ilmoittaudu työnhakijaksi TE-palveluihin.
- Ilmoita, että haet työkykyäsi vastaavaa kokoaikatyötä. Myös silloin, kun sinulla on voimassa oleva työ- tai virkasuhde.
- Toimita Kelaan tai työttömyyskassaan työnantajan todistus, että työnantajalla ei ole tarjota sinulle työkykyäsi vastaavaa työtä.
- Lääkäriä voi pyytää, olisiko mahdollista kirjata lausuntoon, että tällä hetkellä potilaan olisi hyvä keskittyä kuntoutumiseen.

Millainen on hyvä valitus 1/2?

- Valitukseen olisi tärkeä kirjata:
 - *Minulla on diagnosoitu sairaudet tai vammat x, y, z. Sairauksistani tai vammoistani x, y, z aiheuttaa pitkäaikainen ja niin merkittävä toimintakyvyn alenema, että täytän hakemani etuuden/ palvelun myöntämisen perusteet.*
 - Mihin saamasi päätöksen seikkoihin ja millä perusteilla vaadit valituksessasi muutosta.

Millainen on hyvä valitus 2/2?

- Valitukseen olisi tärkeä kirjata:
 - Konkreettisia esimerkkejä: miten hakemasi etuuden tai palvelun myöntämisperusteet kohdallasi täyttyvät sairautesi/ vammasi takia.
 - Perustelut, miksi hakemasi etuus/ palvelu on sinulle sairautesi/ vammasi vuoksi välttämätön.
 - Miten sairautesi vaikuttavat toimintakykyysi omassa arjessasi sekä sairauksien yhteisvaikutus liikunta-, toiminta- ja työkykyysi.

Krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS): määritelmä

Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus määrittelee ME/CFS:n sairaudeksi:

Kappaleessa 1.7 käytettäväksi suositeltavien diagnostisten kriteerien perusteella krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS) määritellään merkittävästi elämää rajoittavaksi pitkäkestoiseksi sairaudeksi, jonka keskeisimpiä oireita ovat 1) voimakas ja invalidisoiva uupumus tai väsyvyys, joka ei selity millään muulla fyysisellä tai psyykkisellä sairaudella, ei parane levolla ja on kestänyt vähintään 6 kuukauden ajan, 2) suhteeton voinnin huononeminen ja oireiden paheneminen vähäisenkin fyysisen tai kognitiivisen rasituksen jälkeen (PEM, post-exertional malaise), 3) unihäiriöt, kivut, autonomisen hermoston ja immuunijärjestelmän oireet sekä kognitiiviset vaikeudet ja 4) oireiston aaltoilu.

ME/CFS: Kuinka sosiaaliturva tulee huomioida 1/3?

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 6 Kuinka terveydenhuollossa tulee huomioida ME/CFS:ää sairastavien sosiaaliturva?

- 6.1 Mitä vaaditaan lääkärinlausunnoilta B ja C?
- Lääkärin tulee lääkärinlausuntoja yleisesti koskevien ohjeiden mukaan laatia pyydettyäessä lääkärinlausunto, mutta sen kannanotto tai suositus on lääkärin itsenäinen ammatillinen arvio.

ME/CFS: Kuinka sosiaalityritys tulee huomioida 2/3?

**Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensusuudistus/ 6
Kuinka terveydenhuollossa tulee huomioida
ME/CFS:ää sairastavien sosiaalityritys?**

- 6.1 Mitä vaaditaan lääkärintuunnioilta B ja C?
- B-tuunniossa tulee kuvata sairauden diagnostisten kriteereiden täyttyminen ja sairauden kulku, saatu hoito ja sen teho, toimintakyky ja ennuste tuunniossa haetun etuuden etuuskohdasten ohjeiden mukaan.
- C-tuunniossa tulee kuvata toimintakyky haetun etuuden etuuskohdasten ohjeiden mukaan.

ME/CFS: Kuinka sosiaaliturva tulee huomioida 3/3?

- Kela on laatinut yleisohjeet lääkäreille B-lausunnossa tarvittavista tiedoista eri sosiaaliturvaetuuksia haettaessa.
- Etuuksien myöntökriteereiden täyttyminen arvioidaan vakuutuslaitoksissa tai -yhtiöissä.
- ME/CFS:n osalta asianmukaisen diagnostiikan ja hoidon arviointi on koettu ongelmallisena potilaiden ja heidän läheistensä, terveydenhuollon ja vakuutusjärjestelmän kannalta. Tämä on ollut yksi taustatekijä Hyvä käytäntö konsensussuosituksen laatimisessa.
- Tässä sairaudessa melko varhain kirjoitetulla toimintakyvyn kuvauksen sisältävällä SVB-lausunnolla voitaneen käytännössä joissain tilanteissa selkeyttää mahdollisia ongelmakohtia

ME/CFS: Kuntoutussuunnitelma

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 2.1 Hoito- ja kuntoutussuunnitelma

- Suosittelemme, että kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavalle laaditaan aina hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelma, viimeistään kun diagnoosi on tehty.
- Suunnitelmassa huomioidaan varhaisista tukitoimista saadut kokemukset.
- Hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelman laatii potilaalle hänen hoidostaan ja/tai kuntoutuksestaan vastaava terveydenhuollon yksikkö (lääkäri yhdessä moniammatillisen tiimin kanssa). Hoito- ja/tai kuntoutussuunnitelma laaditaan yhdessä potilaan kanssa, ja siinä sovitaan tavoitteet ja niiden seuranta.

ME/CFS: vammais- ja sosiaalihuoltolain palvelut

Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus:

Vammaispalvelut ja sosiaalihuoltolain palvelut/ Suositus 5.4.1

- Suosittelemme, että kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavan toimintakykyä arvioitaessa kartoitetaan hänen tarpeensa ja oikeutensa vammaispalvelu- ja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Tukipalvelut on myönnettävä toimintakyvyn perusteella yhdenvertaisesti, diagnooseista riippumatta.
- Näitä palveluja ovat muun muassa henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut, asunnon muutostyöt, asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, palveluasuminen, omaishoito ja kotiapu.
- Kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastava saattaa täyttää omaishoidon tuen myöntämisen perusteet, jos hänen sairautensa on vaikea.

ME/CFS: koulu ja opiskelu 1/4

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4 Koulu ja opiskelu

- Jokaiselle kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavalle kouluikäiselle tai opiskelevalle lapselle tai nuorelle tulee tehdä yksilöllinen suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamiseksi tai opiskelun mahdollistamiseksi.
- Suunnitelma tehdään opiskeluhuollon eli lapsen tai nuoren, hänen perheensä, kouluyhteisön ja koulu- tai opiskeluterveydenhuollon yhteistyönä, tarvittaessa erikoissairaanhoidtoa konsultoiden.

ME/CFS: koulu ja opiskelu 2/4

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4 Koulu ja opiskelu

- Kroonisen väsymysoireyhtymän (ME/CFS) oireet (PEM, kognitiiviset oireet jne.) vaikuttavat lapsen tai nuoren toimintakykyyn ja kykyyn käydä koulua.
- Krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS) on yksi tärkeä syy pitkäaikaisiin poissaoloihin koulusta.
- Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma.
- Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

ME/CFS: koulu ja opiskelu 3/4

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4

Koulu ja opiskelu

- Kun sairauden vaikeusaste on lievä, muokkaukset voivat tarkoittaa esimerkiksi oikeutta käyttää hissiä tai vapautusta liikuntatunneista.
- Vaikeasti sairailta opiskelu voidaan toteuttaa etä- tai kotiopetuksena, jos lapsen tai nuoren toimintakyky ei mahdollista koulussa läsnäoloa.
- Erityisesti vaikeaa tai erittäin vaikeaa kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastavilla on jaksoja, jolloin he eivät pysty opiskelemaan edes erityisjärjestelyin.

ME/CFS: koulu ja opiskelu 4/4

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4 Koulu ja opiskelu

- Ratkaisuja koulun ja opiskelun toteuttamisesta tulee pohtia yhdessä nuoren, hänen perheensä ja koulun henkilökunnan kanssa.
- Yksilöllisten ratkaisujen löytämiseksi koulun henkilökunta tarvitsee tietoa sairaudesta.
- Kun sairauden vaikeusaste on lievä, muokkaukset voivat tarkoittaa esimerkiksi oikeutta käyttää hissiä tai vapautusta liikuntatunneista.

ME/CFS: koulutyön muokkaus 1/2

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4 Koulu ja opiskelu. Lisätietoa aiheesta:

- Kansainvälinen pediatriinen suositus, koulutyön muokkaamisen keinoja:
 - Yksi yhteyshenkilö koulussa
 - Lyhennetty koulupäivä tai kouluviikko
 - Supistettu opintosuunnitelma ja joustava osallistuminen
 - Hiljainen paikka lepoa varten
 - Hissi tai muut apuvälineet liikkumiseen kerrosten välillä

ME/CFS: koulutyön muokkaus 2/2

Duodecimin Hyvä käytäntö –konsensussuositus/ 7.4 Koulu ja opiskelu. Lisätietoa aiheesta:

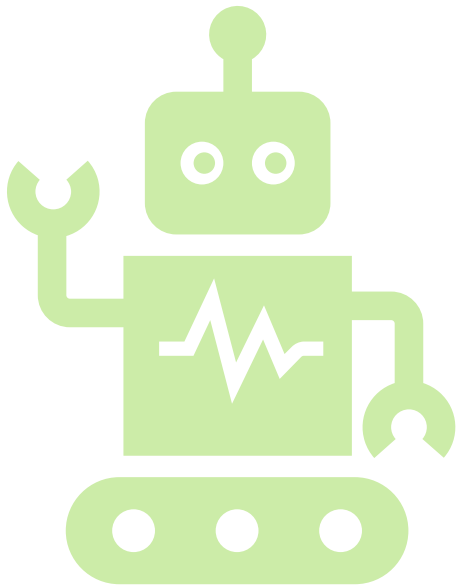
- Kansainvälinen pediatriinen suositus, koulutyön muokkaamisen keinoja:
 - Vapautus liikunnasta tai liikuntatunnille osallistumisen muokkaaminen
 - Etäopiskelumahdollisuus
 - Joustavuus tehtäväksiannoissa ja aikatauluissa
 - Mahdollisuus käyttää elektronisia laitteita, lupa syödä välipaloja, sopia ystävistä, joka tekee muistiinpanot tunnilla.

Maksuton tietopaketti oppilaitoksille

- Oppilaitokset voivat tilata infopakettin ja koulutuksen ME/CFS:stä ilmaiseksi täältä: <https://slme.fi/me-potilaiden-erityisopetus-tie-sosiaaliseen-osallisuuteen-ja-parempaan-elamanlaatuun/>
- ME-sairaus on merkittävimpiä syitä oppilaiden pitkäaikaiseen koulupoissaoloon sairauden vuoksi. Tämän vuoksi kouluissa tarvitaan asiantuntemusta opetuksen järjestämisestä mahdollisimman hyvin ME:tä sairastaville oppilaille.
- Kurssilla käydään läpi tiedotusmateriaali sekä tärkeitä taitoja, jotka antavat työkalut ME-potilaiden ymmärtämiseen ja heidän tarpeidensa täyttämiseen.
- Kurssi on tarkoitettu kaikille koululaitoksen työntekijöille.
- Lisätietoa ME ja koulu -paketista täällä: <https://mejakoulu.fi/>

AV1-koulunkäyntirobotti MAINIO

- Suomen Lääketieteellinen ME/CFS-yhdistys on hankkinut AV1-koulunkäyntirobotin ja tekee yhteistyötä yliopistollisten sairaaloiden kanssa saadakseen robotin sitä eniten tarvitsevien ME/CFS-lasten käyttöön.
- AV1-robotti MAINIO on sympaattisen näköinen ja kurvikas pikku veikko, jonka avulla lapsi voi osallistua oppitunneille etänä kotoaan silloin kun ME/CFS on este läsnäololle.
- Robottia ohjataan kotoa käsin tabletilla. Sen kautta voi puhua, kuunnella ja katsella ympärilleen aivan kuin olisi itse luokkahuoneessa.
- Lisätietoja antaa Suomen Lääketieteellinen ME/CFS-yhdistys osoitteessa: admin@slme.fi

Lisätietoa aiheesta

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 1/3

- Yhdenvertaisuusvaltuutettu on antanut lausunnon Vakuutusosastoille koskien ME/CFS-potilaiden mahdollista syrjintää sairauslainsäädännössä.
- Voit hyödyntää lausuntoa valituksessasi.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnon löydät täältä:
<https://drive.google.com/drive/folders/1GwVRZZyTKovD1o82E3ApA8-lelgacy5>
- Hetki kerrallaan –blogista löytyy kooste Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnosta täältä:
<https://www.hetkikerrallaan.fi/me-cfs-sairaus/yhdenvertaisuusvaltuutetun-lausunto/>

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 2/3

Ote lausunnosta

"Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomata, että myös kriteeriä siitä, että eläke evätään riittävän objektiivisen selvityksen puutteen vuoksi, on sovellettava yhdenvertaisesti."

"Tiettyjen sairauksien diagnosointi ei perustu objektiivisesti ja ulkoisesti tarvittaessa mittausteknologiaa hyödyntämällä havaittaviin ruumiillisiin löydöksiin, vaan enemminkin potilaan kertomuksiin ja lääkärin tekemiin muihin havaintoihin potilaan tilasta ja käytöksestä."

Yhdenvertaisuus- valtuutetun lausunto 3/3

"Jos eräiden näiden sairauksien osalta katsotaan työkyvyttömyyden aiheuttavan toimintarajoitteen olevan olemassa riittävän objektiivisin perustein, mutta eräiden muiden vastaavanlaisten objektiivisiin löydöksiin perustumattomien diagnoosikriteerien omaavien sairauksien osalta näin ei toimita, näyttää syntyvän olettava välittömästä syrjinnästä eikä olettava vaikuta olevan kumottavissa."

"Asiassa esitetyn selvityksen perusteella esille tulleista työkykyyn vaikuttavista tiloista tässä kappaleessa kuvatun laisia ainakin nykytiedon valossa ei objektiivisesti havaittaviin ulkoisiin ruumiillisiin seikkoihin perustuvia diagnooseja vaikuttavat olevan ainakin Krooninen väsymysoireyhtymä (CFS) sekä vaikea-asteinen masennus."

Invalidiliiton neuvonta

- Invalidiliiton neuvonta on tarkoitettu fyysisesti vammaisille henkilöille, heidän läheisilleen sekä ammattihenkilöstölle.
- Invalidiliiton asiantuntijat neuvovat valtakunnallisesti sähköpostitse ja puhelimitse vammaisten henkilöiden palveluihin tai oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.
- Neuvonta on maksutonta.

Toimi näin:

- Lähetä kysymyksesi sähköpostilla neuvot@invalidiliitto.fi
- tai soita ti tai to klo 13–17 puh. 0200 1234.
- Invalidiliiton neuvonnan löydät täältä:
<https://www.invalidiliitto.fi/neuvonta>

Kuva. Freepik

Kirjallisuutta

Komulainen (2021). Krooninen väsymysoireyhtymä (ME/CFS) Hyvä käytäntö -konsensussuositus. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/hsu00019>

Invalidiliitto. www.invalidiliitto.fi

Kansaneläkelaitos. www.kela.fi

Omaishoitajaliitto. <https://omaishoitajat.fi/>

Vammaispalvelujen ohjeet (THL). <https://thl.fi/ohjeita-ammattilaisille/vammaispalvelujen-ohjeet>

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto. <https://drive.google.com/drive/folders/1GwVRZZyTKovD1o82E3ApA8-lelgacy5>

ME-potilaiden erityisopetus: Tie sosiaaliseen osallisuuteen ja parempaan elämänlaatuun: <https://slme.fi/me-potilaiden-erityisopetus-tie-sosiaaliseen-osallisuuteen-ja-parempaan-elamanlaatuun/>